

UREDNIŠTVO IN UPRAVA:
LJUBLJANA, ČOPOVA 1—DELAV-
SKA ZBORNICA — TELEFON ŠT.:
35—29 — POST. ČEK. RAČUN ŠT.
17.548 — NAROČNINA: ZA ČLANE
ZZD 2.— DIN MESEČNO — (24.—
DIN LETNO) — ZA DRUGE NA-
ROČNIKE 3.— DIN MESEČNO (36.—
DIN LETNO) — CENE OGLA-
SOM PO DOGOVORU — LIST
IZHAJA VSAKO SOBOTO

LETO II.

LJUBLJANA, SOBOTA, 29. OKTOBRA 1938.

ŠTEV. 48.

OPOZORILO NAŠIM NAROČNIKOM!

Vse one cenjene naročnike našega lista, ki so prejeli našo prošnjo za plačilo zaostale naročnine, nujno prosimo, da nam takoj nakažejo zaostale dolžne zneske.

Vsem onim, ki bi naše prošnje ne upoštevali, smo prisiljeni list brez-pogojno ustaviti s 15. novembrom.

Dveh svetov povezanost

Vsi tečemo, tečemo celo življenje kakor za tekmo, kakor za stavo. Vsi milijoni v njem hlastajo za uspehi, v masah se poedinci trgajo in pehajo za največjimi kosi tvarnih dobrin. Pogled človekov je srepo vpri v zemljo in ne vidi svojega konca.

Kakor prenapeta struna počí človeška sanja o zemeljski sreči. Žalostno odjekne v čas za kratek hip zavest, da je bila borba in tekma pred koncem končana, da tekmeči niso prispeli na cilj. Odrpta dan in noč so groba vrata, vedno sveža, vedno nova, in čakajo v strahoto zavita novih brodolomcev.

Ce se ta vrata nekoč tudi za nami zapro in za njimi nič ni, čemu smo tekali celo življenje, se bojevali noč in dan za srečo, za radost, za prelest? Če onstran groba ni nič?!

Razjokal bi se človek nad lepoto, obupal nad dobroto, nad ljubeznijo bi se razdvojilo srce, če je vse le hip pred smrtjo in pokopom. Prazno je potem vse pririvanje v svetu, nesmiseln je lov za srečo, laž so vsi pokreti, laž so vsa gibanja, prazna so najlepša gesla, vsi evangeliji so gole pajčevine. V njih preži kakor pajek usoda in prede nit za porazen konec. Ne, za temi vrati ni vsega konec! Nasprotno je za njimi cilj in smisel vseh dogajanj, za njimi so ustvarjeni najlepši ideali najboljših ljudi. Za njimi je zmaga in venec za zmagovalce po prestanih borbah in trpljenju.

Zmotna je zato tekma, ki ne vidi konca onkraj groba. Lažni so preroki, ki ne kažejo v osnovah in dejanjih preko časnih dogajanj v večnostno smer. Ko hlinijo skrb in ljubezen za srečo, kotijo v poedincih in v masah samo nesrečo.

Tudi mi tekmujeemo, tudi mi tečemo. Toda naš pogled ni srep in ni vpri samo v zemljo in njene hipne blagodati. Za nas je v dalji žareče Sonce. V njegovem siju je vse življenje okrog nas ožarjeno s svetim upanjem. V naših dušah je še nad trpljenjem časov razlito hladilno balzamovo olje. Naš pogled je jasen, naš obraz ni mrk.

Pred nami so šli milijoni. Vseh svetih in vseh vernih duš spomin nas nanje spominja. Sveže cvetje na grobovih jasno govori, da duh človekov noče za brezvestno laž o zgolj pozemeljskem življenju. Milijoni pred nami onkraj groba vrat s palmo zmage v službi večnosti v veličino netrohljive sreče in lepote odedi pa so naši klicarji, so naši vodniki. Za njimi gremo.

Naši vzori in boji nočejo zverj, ki se samo v zemeljskem za največji delež med seboj more, in že v borbi za minljivo srečo v srech poedincev in v masah ustvarja s kupo gorja predokus pekla. Mi vodimo boje za vzore v povezanosti obeh svetov, v katerih je služba občestvu za srečo mas in poedincev naša neizbegljiva dolžnost in njena izpolnitev naša končna zmaga v kraljestvu večno srečnih onkraj groba.

Povezanost obeh svetov prinaša družbi harmonijo, ustvarja tu minljivo, neminljivo srečo tam.

Politika v naših strokovnih pokreth

Nasedli so kričačem

Vsi naši strokovni pokreti delavstva so brez prestanka kričali, da niso politična gibanja. V vseh organizacijskih pravilih, na vseh sestankih in shodih, v vsem njihovem časopisju si to lahko slišal in bral. In marsikdo jim je nasedel ob misli, da grejo v resnici samo za boljši položaj izmozganega delavstva.

Mojstri bahavosti.

Moramo priznati; oni, ki so vodili naše strokovne pokrete, so znali svoje misli in načrte množici delavstva izvrstno prikrivati. Nikoli jim niso natočili čistega vina resnice. Znali pa so še prav posebno povdarjati svoje za delavstvo, kakor so trdili, edinstveno zanimanje. Nепrestano so si trkali na prsa, kakor, da so oni edini in monopolizirani zastopniki in prvoboritelji za delavske koristi. Kdor ni z njimi, so vpili, je proti delavstvu, je za suženjstvo, za kapital, je duševni revež ali pa prodanec in izdajalec delavskega razreda.

Dejansko nič ne store.

Zato svojo kričavo reklamo pa niso imeli prav nikoli nobenega vzroka. Nasprotno so ti pokreti radi svoje iztrganosti iz narodne celote in svoje brezpomembnosti delali na objektivnega opazovalca vtis bahavosti in brezmočnosti. Dejansko tekmo dolgega časa svojega obstoja prav do predzadnjih let niso stvarno za delavstvo ničesar pozitivnega zgradili, kar se tiče njegove obrambe kruha in socialnega

položaja. Pitali so svoje pristaše ne-prestano le s svojimi prerokbami o bodoči sreči donajajoči družbi, trenutno življenje pa je drvelo le mimo njih.

Povsod so odpovedali.

V borbi s kapitalom so povsod odpovedali, v več primerih se mu dobesedno predali za majhne podkupnine. V borbi za socialno zakonodajo so posneli lastne iniciative nezmožni, tovrstno internacionalno zakonodajo, niso pa znali uveljaviti njenega izvajanja v zadostni višini. Celo opetovano brezglavost pa so izpričali z dejstvom, da so se za isto poglavje socialne zakonodaje najprej borili vsaj na papirju, ko so bila brez njih uvedena, pa so razpili za reakcionarna in delavstvu škodljiva.

Samo ne v terorju nad tovariši.

Delavski interesi, delavska zaščita, so bili torej porinjeni na stranski tir. Delavsko čustvovanje in tovarštvo je bilo samo v besedah. V resnici so mesto medsebojne tovariške ljubezni oznanjali le medsebojno sovraštvo. Kdor ni po tovarnah in velikih podjetjih klonil njihovi demagogiji in njihovem nedelavskemu terorju, ta je okusil vso pezo pesti. Psovk, zmerjanja, zapostavljanja, prikrajševanja, tožarenja pri delodajalcih ni bilo ne konca ne kraja. Kakor zlodej so bili iznajdljivi v tem, kako je mogoče sotovarišu zagreniti življenje, če jim ne parira slepo. Delavce so v imenu zlagane delavske vzajemnosti metali iz tovarn. Pri vsem tem pa jih ni bilo sram besediti in vpiti po svobodi in demokraciji.

Ni jim šlo za delavstvo, ampak za politiko.

Delavstvo torej, ne delavski interesi in delavske svoboščine tudi niso bile jedro in osnova naših strokovnih pokretov. Drugod je bilo po večini njihovo težišče. To težišče pa je bilo in je še danes politično. Nekaj izbrancev in izvoljencev je mislilo, ko se je narodni skupnosti odtujilo, da mora voditi tej skupnosti nasprotno politiko in je zato strokovno borbo delavstva zajelo v svoja lastna jadra. Na pretkan, svit način, so to storili in delavstvo je šlo v svojo veliko škodo za njimi mimo in proti lastnemu narodu. Po smrti blagopokojnega dr. J. Ev. Kreka sploh nismo imeli doma nobenega strokovnega gibanja, ki bi ne bil prvenstveno političen.

Strokovnikar pusti politiko drugim.

Mi smo namreč tega naziranja, da ni dosti, da delavske organizacije samo kriče o svoji nepolitičnosti, zraven pa ustvarjajo med narodom svojo lastno politiko in svoj lastni politični program. Nasprotno naj bo strokovni pokret v narodu res ves usmerjen samo v obrambo delavskega stanu po stvarnem strokovnem delu, politiko pa naj pusti zato poklicanim.

Strokovno gibanje upošteva le občno narodno politiko.

Narod je v svojem jedru vendar politično enoten. Čim bolj je enoten, tem močnejši je, tem večji so uspehi njegovega političnega vodstva. Zato nikakor ni naloga strokovnih gibanj, da to enotnost rušijo neposredno z lastno politiko ali pa posredno kot privesek drugih osnovni narodni politični liniji nasprotujočih smeri. V kolikor stvarno življenje zahteva upoštevanje političnih sil s strani delavskega strokovnega zastopstva, bi se morale narodne delavske mase nasloniti na občno narodno politiko.

Naši delavski pokreti so šli drugo pot.

Tega pa delavski voditelji niso storili ter je vse njihovo teženje v opreki s težnjami naroda. Hodili niso in hoditi nočejo z narodom. Kulturno nazorne osnove in osebni interesi jih z narodom razdvajajo. Zato so vsi delavski pokreti pri nas obenem politični ali pa vsaj priveski političnih in to takih, ki so proti občenarodni politiki. Vse delavske borbe zadnjih časov nosijo zato na sebi v teh vrstah znak politične primesi na veliko škodo delavskega stanu in občenarodnih koristi.

Edina izjema ZZD.

Zveza združenih delavcev, ki jo je rodil odpor proti navedenim starim smerem delavskega pokreta in proti okostenelosti njihove borbe je bila takoj ob ustanovitvi na jasnem, da politično polje ni njeno. V svojem strem-ljenju, da se uveljavi kot enoten delavski stanovski pokret v narodu in kot njegov bistveni sestavni del, odklanja vsako misel na kakršnokoli samolastno ali partizansko politično smer. ZZD se zaveda, da v narodu ne sme rušiti, ampak, da mora graditi. Enotna politična narodna volja je zato tudi zanj mero-dajna. Tako naš mladi stanovski pokret delavstva nima nobenih političnih skrbi in svoje delo posvečuje edino ra-

(Nadalj. na 2. strani!)

Strite teror!

Iz Jesenic in iz okolice Kamnika nam poročajo naši zavedni delavci, da se je po tamošnjih obratih razpasla med socialisti vseh barv proti onim našim delavcem, ki v sedanjih volilni borbi nočejo kloniti pred njihovim ljudsko frontaškim terorjem nečedna propaganda, ki ne štedi ne z grožnjami ne z nasiljem. S pestjo hočejo ti »strokovni« pokreti ustrahovati simpatizerje dr. Stojadinovičeve liste, da sprejmejo njihov politični diktat za skupno opozicijsko listo:

Ugotavljamo zato:

Da je ta surov nastop razgalil ti-sočkrat ponavljano laž nam nasprotnih organizacij, da so zgolj strokovne.

Da je najbolj protiljudska politika njihovo osnovno gibalno.

Da jim je beseda o svobodi delavstva fraza za varanje.

Da je vse njihovo vpitje proti fašizmu in terorju, sama hinavščina.

Da so to najbolj praktične metode komunizma in boljševizma.

Da so usmerjene proti svobodnemu odločanju katoliškega slovenskega naroda.

Da so pljunek v obraz delavski časti in delavskemu stanu.

Da je tak nastop boljševiško revolucionaren in protizakonit.

Pozivamo zato vse zavedno svobodo-

ljubno katoliško slovensko narodno delavstvo:

Da se temu terorju energično upre. Da z dejanji obsodi prostaški teror. Da boljševiškim metodam slovenskih izkoreninjenecv v svojih vrstah in organizacijah obrne hrbet. Da vsak primer boljševiškega volilnega terorja v naših industrijskih obratih zatre.

Pozivamo podjetja, kjer se taka agitacija vrši, da brez odlašanja v svojih obratih poskrbe, da se to ne bo več dogajalo.

Poudarjamo, da bomo smatrali dotična podjetja, ki tega ne bi vršila, za protizakonita dejanja terorja soodgovorna.

Prosimo oblasti, da vsak primer boljševiziranja naših političnih borb, radi čuvanja svobode vesti z energičnimi ukrepi, z vsemi zakonitimi sredstvi nemudoma onemogoči.

Naše delavstvo pa opozarjamo, da vsako tako nasilje takoj javi svoji politični oblasti neposredno ali pa nam, da bomo mi v kali preprečili vsako silo, pesti in nasilja članov nam nasprotnih samo politiko goječih pokretov in organizacij.

Svarimo pa socialiste vseh barv, ki naj vedo, da je mera naše potrpežljivosti polna. Če to svarilo ne bo za-leglo, bomo udarili po barabskem sistemu teroriziranja tako, da bodo imeli dosti za vselej.

(Nadalj. s 1. strani!)

sti in strnjivosti delavskega stanu, da bo v narodni skupnosti neosovražen in močan, z njim in zase priboril čim več uspehov.

Za nas vodi politiko narod.

Kakorkoli so nas naši nasprotniki zmerjali s političnim priveskom, moramo pribiti, da smo med vsemi delavskimi organizacijami mi edini, ki nismo nobene lastne in partizanske politike. Za nas vodi politiko narod in mi smo edina delavska organizacija v Sloveniji, ki o sebi lahko trdi z mirno vestjo, da ni politična.

Za Novim Sadom frče rdeči gospodarji v Dubrovniku

Skozi dolga leta so gospodarili v OUZD-u v Dubrovniku birokrati po mili volji. Ze pred leti so bile odkrite škandalozne afere. V tej socialni ustanovi je bilo prostora za vse mogoče ljudi, samo ne za delavca, kateremu je ta ustanova namenjena. Urad je dobil svojo palačo, ravno tako tudi njegove ekspoziture, toda nihče se ni spomnil, da je potrebna reorganizacija zdravniške službe in administracije. Stari sposobni uradniki niso bili stalno nameščeni, kaj šele, da bi napredovali. Dobro počutili so se le pristaši nereda, ki so se stavili v službo mednarodnih demagogov. Ti so bili kmalu stalno nameščeni, plače so jim bile zvišane, poleg tega pa so uživali še razne ugodnosti. Če jim je vse to bilo še premalo so prišli do večjih dohodkov na ta način, da so šli na potovanja, za katera so dobivali mastne dnevnice in kilometražo, ki je znašala din 7.50 po km.

Kadar je prišel delavec na pregled ali po zdravila, so postopali z njim, kakor z beračem, ki pride prosjačit. Nihče se ni brigal za to, da je ta Urad delavska ustanova, in da ga vzdržuje delavec s svojim težko prigaranim denarjem, od katerega je živel rdeča birokracija. Če je prišel delavec po hranarino, ki mu je pripadala, so ga nahrulili in poslali iz nadstropja v nadstropje, iz pisarne v pisarno, kakor, da zahteva to, kar mu sploh ne pripada. Poleg tega se delavec ni mogel nikamor pritožiti, ker so vsi pihali v en rog.

Končno pa jim je le odklenalo. Ravateljstvo OUZD-a v Dubrovniku je z uredbo ministrstva za socialno politiko in narodno zdravje odstavljeno in so prišli na mesto rdečih izkoriščevalcev delavstva novi delavski zastopniki, ter so tudi na novo postavljeni zastopniki delodajalcev, da bi urad v bodoče res služil svojemu namenu.

**»Slovenski delavec«
je glasilo slovenskega kato-
liškega delavstva!
Podprite ga!**

SOVJETSKA RUSIJA ZGODOVINA REVOLUCIJE

(47) Od 1917—1922

(Nadaljevanje.)

V oktobru 1917. je 20.000 oboroženih delavcev pred očmi Kerenskega provizorne vlade izvolilo 100 delegatov, ki so postavili pravila za zvezo in objavili program, katerega glavne misli so bile sledeče: »Delavska garda je organizacija oborožene sile proletarijata za boj proti nasprotnikom revolucije. Kdor trikrat neopravičeno izostane od vaj in zborovanj bo iz delavske garde izključen. Ena najvažnejših članskih dolžnosti je, da imajo puške snažne in vsak trenutek pripravljene za boj. Rdeča garda, stoji na razpolago petrogradskemu sovjetu. Garda se snuje po obratih in je podrejena izvoljenemu komandantu tovarne. Posamezne edinice se razdelijo v čete, kompanije, imajo pa tudi posamezna poveljstva kot saperje, šoferje, telegrafiste, strojniščne in artilerijske komande. Temeljna edinica obstaja iz 13 mož. Štiri skupine tvorijo četo, tri čete kompanijo, tri kompanije bataljon z okoli 480 možmi s specialnimi oddelki 500 do 600 mož.

Rdeči gardisti so pozneje delo opustili in prejimali od tovarne plačo kot »čuvaje«. Uradno je bilo smatrati gardo za varnostno stražo. V spominih emigrantov čitamo, da so ti gardisti postopali po ulicah razcapani, polegali po klopih javnih parkov, se brezplačno vozili z električno železnico, nadlegovali ženske in vršili hišne preiskave zlasti po kletih, da uničijo »povzročevalca vsega zla, alkohola. V mnogih slučajih je bil tu postavljen kozel za vratarja.

Kaj je kartel?

Kartel je združba večjega števila ali vseh podjetij iste stroke v eni deželi, ki pusti posameznemu podjetniku popolno lastninsko svobodo. Odbor kartela, v katerem so zastopani vsi omenjeni podjetniki, določa enotne prodajne cene proizvodov in se morajo vsi člani kartela teh cen točno držati. Poleg tega določa kartel količino proizvodov, ki se naj proizvajajo tekom enega poslovnega leta glede na potrebe trga dežele po dotičnih proizvodih, in razdeljuje določeno količino sorazmerno na posamezna podjetja. Kartel ščiti svojo industrijsko stroko pred gospodarskimi pretreslaji, izključuje konkurenco med podjetji iste stroke, onemogoči nadproizvodnjo in s tem krizo v okviru dežele in stroke, seveda pod pogojem, da je produkcijska moč kartela v skladu s potrebami dežele in more kartel na eden ali drugi način parirati konkurenco iz inozemstva.

Kaj je trust?

Druga vrsta organizacije kapitala je trust (izg. trest). Tudi trust obsega eno samo industrijsko stroko ali se razlikuje od kartela po svojem organskem sestavu. Trust nastane z fuzioniranjem (spojitvijo) več obratov iste stroke v eno nedeljivo podjetje, s čim postanejo posamezni podjetniki nekakšni delničarji trusta. Vsi obrati trusta so pod enotnim vodstvom in upravo in je zato trust odpornejši od kartela; nastane pa trust v onih industrijskih panogah, kjer je potrebna večja odpornost radi važnosti dotične stroke v gospodarstvu ozir. radi njenega mednarodnega pomena.

Karteli obsegajo ponavadi takozvano lahko industrijo ene same države; tako poznamo pri nas n. pr. sladkorni kartel, pivovarniški kartel itd. Trusti se pa raztezajo večinoma na več držav in zajamejo le stroke težke industrije. Najbolj znani trusti so: francoski jekleni trust (Comité de forges), nemški elektrotrust (A. E. G.), ter svetovna petrolejska trusta Royal Dutch, Standard Oil Company. Pri tej priliki hočemo tudi objasniti, katere industrijske stroke spadajo v težko ali lahko industrijo.

Katera industrija je težka in katera lahka?

Gospodarska veda uvršča v pojem težke industrije vse stroke, ki proizvajajo ali posredujejo proizvajanje produkcijskih sredstev. Za težko industrijo je potemtakem smatrati: rudarsko, topilniško, kovinsko, kemično, električno,

no, transportno (zračno, železniško in avtomobilsko vključno industrijo, ki proizvaja transportna sredstva), proizvodnjo mineralnega olja (nafta) in drugih pogonskih sredstev, v kolikor te itak ne spadajo v kemično industrijo; nadalje industrija opeke in kamna ter gozdno-žagarska industrija.

Vso ostalo industrijo, torej ono, ki proizvaja sredstva za neposredno porabo imenujemo lahko industrijo. Ta dobavlja človeku življenske potrebščine, pod katerimi razumemo hrano, stanovanje, obleko in obutev ter kulturne potrebščine. Težka industrija torej proizvaja produkcijska sredstva, lahka industrija pa konzumcijska sredstva.

Kaj je koncern?

Koncern je po svojem organskem sestavu enak trustu torej centralističen, obsega pa podjetja raznih strok, težke in lahke industrije, vsled česar je v stanju obvladati včasih vso gospodarsko življenje ene dežele ali celo druge gospodarsko šibkejše dežele. V velikih industrijskih državah zlasti v Združenih državah zavzemajo neki koncerni ogromen obseg in uničijo s svojo gospodarsko močjo vsa manjša podjetja; v pozitivnem smislu je koncern organizacija produkcije cele dežele po načrtu glede na kupno moč prebivalstva. Radi organiziranosti proizvodnje in povezanosti posameznih industrijskih panog so stroški proizvodnje znatno nižji kakor pri posameznih podjetjih, ker v koncernu odpade trgovski dobiček za posredovanje med podjetji, in ima koncern v svojih rokah vse vrste industrij od dobavljanja surovin do gotovega izdelka. Neki koncerni imajo svoje rudnike, elektrarne, petrolejska polja, gozdove in nasade industrijskih bilk (bombaž, guma itd.), nadalje svoje lastne topilnice, tovarne za proizvajanje prometnih sredstev, svoje lastne železnice in parnike, po katerih prevažajo surovine v tovarne težke industrije odtod produkte v lahko industrijo, odkoder oddajajo gotove produkte v ogromnih množinah velikim trgovskim hišam. V koncerne so vključeni po navadi še denarni zavodi, in razpolagajo koncerni tudi z lastnim časopisjem, po katerem imajo finančni mogočniki možnost, da po svoje vplivajo na javno mnenje, politično življenje in zakonodajo. Preko številnih bank in hranilnic se stekajo v njih naložena denarna sredstva malih in srednjih ljudi v roke peščice mogočnikov, ki zberejo s tem v svojih rokah ogromno gospodarsko moč in postanejo pravi diktatorji, včasih ne samo po-

samezne dežele, temveč celih kontinentov in je od njih volje odvisno življenje in eksistenca milijonskih množic. V koncernu je kapital centraliziran in omogoča pravo gospodarsko diktaturo, dejansko pa tudi politično, dasiravno so take dežele po svoji ustavi strogo demokratične. Na papirju imajo vsi državljani iste pravice, dejansko pa odloča gospodarsko najmočnejši. V takem primeru govorimo o gospodarski diktaturi kapitala, ki si s svojo močjo ustvarja monopolistične pravice in zahtre sleherni gospodarsko konkurenco.

Kaj je sindikat?

Pod pojmom sindikat lahko razumemo dvoje: lahko pomeni strokovno organizacijo delavstva, kot organizacija kapitala je pa faktor, ki je v ostalem popolnoma enak koncernu, samo, da ima v svojih rokah poleg raznovrstne produkcije še trgovske hiše, ki razpečavajo proizvode združbe tudi na drobno.

Ali so organizacije kapitala škodljive?

Organizacije kapitala kakor kartel, trust, koncern in sindikat moramo iz zgolj gospodarskih vidikov smatrati za stremenje po čim bolj načrtnem vrstnjenju produkcije glede na kupno moč oz. potrebe prebivalstva. S tem se vzpostavlja gospodarsko ravnovesje, izključuje krize in brezposelnost ter omogoči vrstnjenju in ustaljenju delavskih plač. Vendar se kapital na žalost ne organizira zaradi blagorajarstva, marveč iz dobičarskih razlogov. Zato postajajo karteli, trusti, koncerni in sindikati mesto sredstva za ureditev skladnega gospodarstva in pocenitev življenja, sredstva za vse večje izkoriščanje delovnih stanov, kajti ako vodijo omenjene združbe dobičarska načela, tedaj se ne morejo ozirati na potrebe množic in postavijo zato cene proizvodov na poljubno višino, in mora prebivalstvo določene cene plačevati ker ni drugih ponudb. Če radi visokih cen pojema povpraševanje radi poje-manja kupne moči prebivalstva, nima organizirani kapital radi svojega monopolističnega položaja nobene škode, ker enostavno zniža proizvodnjo in cene svojih proizvodov sorazmerno zvišuje, da ostane profit kljub znižani proizvodnji na isti višini.

Organizacija kapitala je družbi vse-kakor potrebna; škodljiva je le, ako je prepojena z materijalističnimi načeli. Zato ne smemo organizacije kapitala razbijati, temveč reformirati, to se pravi, jih prepočiti z krščanskimi načeli radi skladne ureditve in organiziranja gospodarskega življenja za blagor vseh stanov.

atentatom se izroča vam pod našim vodstvom. Nobena odredba glede garnizije nima veljave, ako ne nosi našega podpisa. Vsakega vojaka petrogradske garnizije dolžnost je, da budno pazi, vztraja in da je strogo discipliniran. Revolucija je v nevarnosti. Naj živi revolucionarna garnizija!

Mar ni ta poziv naravnost ukaz vojaštvu k nepokorščini, katero je Kerenskega vladi priseglo? Začetek oboroženega upora je bil storjen. Kerenski torej ne bo več ukazoval, pač pa boljševiki. Kam se bo nagnilo vojaštvo? K svojemu štabu, ali k vojaško revolucionarnemu komiteju?

Ze 4. novembra 1917. je več polkov odreklo pokorščino svojim oficirjem ter prestopilo v boljševiško armado. Trocki je začasno ostal še v defenzivi. Počakajmo, kaj bo ukrenila!

Boljševiški oddelki so s pomočjo oklopnih avtomobilov zasedli vse važne točke mesta. Petrograd je bil sličen vojaškemu taborišču. Medtem ko je zunaj na fronti prežal sovražnik, je grozilo, da v Rusiji izbruhne druga revolucija. Rus proti Rusu. Nič več carski pristaš proti republikancu, zdaj je bil socialist proti boljševiku.

Vodje vojaške in politične komunistične stranke so zborovali v Smolny, bivši višji deklški šoli. Stavba je bila podobna trdnjavi. Na strehi je bilo dvanajst strojnic, na vseh oknih so stali vojaki z ročnimi granatami, pred šolo pa straža v popolni vojaški opremi. V nekdanji tako snažnih dvorah so polegali vojaki, pljuvali po tleh in odmetavali cigaretno ostanke ter druge odpadke. Ženske dvomljivcega poklekla so se pridružile boljševikom. Smeh, tuljenje, zbijanje šal kot n. pr.: »Na višlice z buržuji, carju odrezati glavo, Kerenskemu pogrti kroglo med rebra, jutri bo vse bogastvo krasnih gradov naše, skorašen mir, potem so delimo zemljo in denar. Živel komunizem!« Po raznih dvorah so zborovali odseki: vojaki, delavci, kmetje. Telefon je neprestano brnel. Komisarji so prihajali ter prinašali poročila o položaju v mestu, na fronti, v zaledju. Jezdeci so dobivali navodila, ukaze ter dirjali v vse smeri.

Mornarji so brez dopusta prihajali iz Kronstata in Helsingforsa v Petrograd. Ti so bili najzanesljivejši boljševiški prijatelji. Vojaško revolucionarni komite je svojevoljno poveljeval nekaterim vojnim ladjam v petrogradskem pristanišču, katerih posadka je prestopila k boljševikom. Vse je bilo pripravljeno, bitka lahko prične. Ali Lwow-Kerenski ali Lenin-Trocki?

V poslednji minuti je tudi začasna vlada mobilizirala svoje čete. Pogumni oficirski aspirantje so stražili zimsko palačo, v kateri se je ministrski svet noč in dan posvetoval. Nekaj kosaških polkov, kakor tudi praporščaki vojne akademije so obljubili zvestobo do smrti. Kerenski je imel tudi angleške oklopne avtomobile na razpolago. Nek ženski bataljon se je izkazal izredno junaško. Odločilni trenutek se je blizal. V Smolny so zasedali šefi boljševikov, v Zimski palači pa vodje zmer-nih socialističnih republikancev. 5. in 6. novembra je vladalo v obeh poslopjih nemirno beganje, razburjenost. Povelja so švigala na vse strani po deželi. Poskus sestave nove vlade z boljševiki se je izjalovil.

Vojaško revolucionarni komite je sklenil: »7. novembra moramo pričeti ofenzivo proti Kremlju, zimsko palačo zasesti, vse ministre zapreti in izklicati boljševiško vlado!«

Z delavskih bojišč

Iz centrale

Naša delavska strokovna organizacija Zveza združenih delavcev je imela ob času običnega zbora v maju letos 4200 članov. Da postaja ZZZ vedno bolj odločilen faktor v slovenskem delavskem gibanju in da uživa zaupanje delavstva radi svojih uspehov, dokazuje dejstvo, da je ZZZ medtem že prekoračila število 5000 članov. Tovariši! Pogumno naprej, da organiziramo vso množico slovenskega delavstva!

Koledarček

Podružnice, ki še niso sporočile, koliko izvodov koledarčka naročajo, naj to store čimprej. — Oglasi za koledarček morajo biti v pisarni centrale ZZZ najkasneje 5. novembra.

Maribor

Konferenca zaupnikov, tekstilnih delavcev.

V prostorih Delavske zbornice v Mariboru se je v nedeljo vršila konferenca obratnih zaupnikov tukajšnjega tekstilnega delavstva. Poleg zastopnikov drugih strokovnih organizacij so se konference udeležili tudi obratni zaupniki ZZZ iz Maribora in kot zastopnik centrale ZZZ strokovni tajnik tov. Luzar.

Na dnevnem redu je bilo vprašanje kolektivne pogodbe tekstilcev, ki je bila sklenjena leta 1936. Radi spremembe razmer je namreč nastala potreba po izboljšanje omenjene pogodbe. Referent Delavske zbornice g. Stanko je podal poročilo o dosedanjem delu tarifnega odbora, ki je sestavljen iz zastopnikov vseh štirih strokovnih organizacij in ima pooblastilo za nalogo, da stremi za izboljšanjem kolektivne pogodbe.

Obratni zaupniki in zastopniki strokovnih organizacij so se strinjali s predlogi, ki so jih dali obratni zaupniki na konferenci v Kranju in Ljubljani. Delavstvo je naročilo tarifnemu odboru naj skuša kolektivno pogodbo izboljšati in razširiti na vso banovino, da bo obvezna za vse delodajalce tekstilne stroke. Pred vsem želi delavstvo, da bo okvirna kolektivna pogodba v celoti odpovedljiva koncem leta, v tarifah oz. plačah pa naj bo pogodba oz. dotični odstavek odpovedljiv vsake tri mesece, da bi tekstilno delavstvo s tem dobilo priliko prilagoditi vsakokratnim spremembam razmer.

Hoče pri Mariboru

Pri nas je delavstvo že dalj časa z zanimanjem sledilo razvoju delavske strokovne organizacije ZZZ in sklenilo, da si tudi v Hočah z združitvijo v pravi delavski strokovni organizaciji postavi temelje boja za izboljšanje svojega gnotnega položaja. V nedeljo, dne 23. oktobra 1938 je sklicala Zvez azdruženih delavcev v Hočah zborovanje, katerega so delavci pričakovali z nestrpnostjo. Zborovanja se je udeležilo lepo število tamkajšnjega delavstva. Prisostvovali so zborovanju tudi odborniki mariborske krajevne organizacije ZZZ.

Na sestanku sta obrazložila predsednik centrale ZZZ tov. Prežljak France in strok. tajnik tov. Luzar delavcem smisel in namen strokovne organizacije ter pravilna načela, na katerih mora graditi delavska strokovna organizacija, ako hoče doseči svoj namen.

Za njim je povzel besedo naš domači g. dekan Sagaj, ki je v lepih besedah spodbujal delavce za pristop v organizacijo in da naj požrtvovalno in zvesto delujejo v ZZZ.

Delavstvo je izvajanjem govornikov pazljivo sledilo. Izvoljen je bil pripravljalni odbor iz vrst tukajšnjega delavstva, ki bo zastavljal vse sile, da se v Hočah razvije močna krajevna organizacija ZZZ.

Kranj

Pri nas se je vršila dne 16. t. m. konferenca zaupnikov tekstilne stroke. Zastopane so bile vse strokovne organizacije in zveza strojnikov. Po referatu zastopnika DZ se je razvila obširna debata, v katero so posegli predstavniki strokovnih organizacij in posamezni zastopniki delavstva.

Delavstvo opozarja centralni tarifni odbor, ki je sestavljen iz zastopnikov strokovnih organizacij, naj pazi, da ne bo s strani delodajalcev izigran. Pri pogajanjih mora delati nato, da se spremene tarife in popravi besedilo kolektivne pogodbe. Posebno pazljivo pa morajo posvečati roku za odpoved, da ga ne zamudijo.

Ptuj

V nedeljo, dne 30. oktobra 1938 se vrši pri nas ob 9. uri dopoldne v gostilni Antolici članski sestanek. Opozarjamo vse člane, da se tega sestanka polnoštevilno

udeležijo. Vsak član naj prinese s seboj legitimacijo in naj poravna zaostalo članarino. Devni red sestanka je sledeči: 1. poročilo predsednika, 2. sprememba odbora, 3. sprejem novih članov, 4. slučajnosti.

Murska Sobota

Število članov pri naši podružnici je naraslo že na 165; bilo bi jih pa še več, če se delavci ne bi bali svojih delodajalcev in njih mržnje napram delavcem, kateri so organizirani. Čim delodajalec zazna, da je kateri delavec organiziran, ga začne šikanirati, grajati in kaznovati za vsako malenkost in sicer vsikdar bolj, kakor pa one, ki niso organizirani. Mi upamo, da bo tudi temu kmalu konec...

Prihodnji občni zbor podružnice, na katerem bo navzoč tudi zastopnik centrale ZZZ, bo vse te senčne strani odstranil. To se bo zdaj lahko zgodilo zato, ker je večina delavcev kljub vsem oviram organizirana v ZZZ. Delavci z dneva na dan bolj spoznavajo pomen in vrednost organizacije. Končno se bodo odločili za pravičen boj zoper krivice, ki se jim delajo, kajti tudi delavcu zakon zagotavlja dostojno ekzistenco in to hočejo ter tudi morajo doseči.

Delavci! V skupnosti je moč! Vsi torej na občni zbor, ki se bo vršil v nedeljo, dne 30. oktobra.

Groblje-Jarše

Krepka juha, katera stane, če si jo privoščijo uboga delavka, okoli 30.— din in bi za njo morala delati 2 dni, bi bila res krepka. — Tako juho si na račun delavstva Jugoslovanske Strokovne zveze lahko privoščijo g. urednik »Delavske pravice« sam. Drugi si jo res ne moremo, ker živimo od svojih žuljev.

Jesenice

Članski sestanek v nedeljo dne 30. okt. ob pol 10 dopoldne v veliki dvorani Krekovega doma! Važno. Vsi!

Delavcem pri KID bo s 1. novembrom prepovedano dobivati toplo hrano v tovarno. Priprosti in navidezno nedolžni razglas s kratkim podpisom. Tako in nič drugače: Od tega dne dalje svojci ne smejo več donasati v tovarno tople hrane! Osem ur tovarniški delavec ne sme užiti nič toplega! — Dvomimo, da bi vodstvo tovarne resnično pomislilo, kaj je s tem odredilo. Mi smo mnenja, da ima vodstvo toliko socialnega čuta in zlasti toliko skrbi za delavčevu zdravje in življenje, da bo to odredbo umaknilo, ko bo spoznalo dalekosežno trdoto tega razglasila. Mi vodstvo tovarne to tudi prosimo v prepričanju, da bomo uslišani, da nam ne bo treba o tej zadevi še pisati. Koliko izda tovarna za izlete iz razloga, da skrbi za delavčevu zdravje! Ti izdatki so pa v resnici izdatki za Sisifovo delo, če na drugi strani s takimi odredbami izpodjeda ovire delavčevega zdravja.

Videm ob Savi

Na banski upravi se je zglasila deputacija naše krajevne organizacije ZZZ, katero je vodil član banskega sveta in župnik iz Rajhenburga g. Tratnik. Deputacija, v kateri je bil tudi zastopnik centrale ZZZ, je obrazložila g. banu težkoče stavbinskega delavstva v Vidmu ob Savi in izjavila, da hoče preprečiti poostreitev spora med delavci in podjetjem Dukič in drug, ki je nastal zaradi kršitve kolektivne pogodbe. Podjetje je sicer pristalo, da plačuje delavstvo po kolektivni pogodbi ali se upira izvajanju čl. 8. t. 6. kolektivne pogodbe, po katerem morajo podjetja zaposliti prvenstveno domače delavstvo. Podjetje je namreč sprejelo 15 novih delavcev, od katerih so bili le trije domačini, medtem ko onih delavcev-domačinov, ki so bili že zaposleni v podjetju, ni sprejelo. G. ban dr. M. Natlačen je deputaciji naročil, da mu pošlje natančen seznam brezposelnih delavcev iz Vidma ob Savi in obljubil, da bo zadevo uredil sporazumno s podjetjem.

Preska

Na Okrajnem načelstvu Ljubljana-okolica je bila v petek, dne 21. t. m. poravnalna razprava s podjetjem Pretnar Aleksander v Ljubljani zaradi zaposlitve tujih delavcev na škodo domačih pri graditvi tovarne Medič in Cankl v Medvodah. Navzoči so bili lastnik podjetja g. ing. Pretnar, zastopnik D. Z., župan občine Medvode g. Kokolj in zastopnik centrale ZZZ tov. Višnar. Na razpravi je bil sklenjen sporazum, po katerem bo podjetje do 5. novembra odpustilo vse tuje delavce razen treh, ki so nujno potrebni. V ostalem bo podjetje v bodoče sprejemalo nove delavce in jih tudi odpuščalo le po prehodnem sporazumu z občino Medvode. Pri-

šlo je torej do popolne poravnave in je bil takoj podpisan sporazum. Poravnalna razprava je s tem v celoti dosegla svoj namen.

Griže pri Celju

Zadnje čase opažamo, da našim nasprotnikom nikakor ne gre v račun, da pri nas obstoja ZZZ, ne samo da obstoja, temveč da tudi deluje. Nekaterim gre celo tako na živce, da ne morejo več brzdati samega sebe, poslužujejo se vseh mogočih metod samo, da bi onemogočili razvoj naše podružnice.

Svojo strokovno sposobnost dokazujejo z bojažljivostjo. Nekateri se v tej stroki še posebno odlikujejo, vpijejo in kričijo tako, da dobi človek vtis, da se nahaja med pristnimi nazadnjakari.

To stalno napadanje in zbadanje naših tovarišev nam je jasen dokaz Vaših slabosti, znak, da hvalisane številke ne drže; nam pa porok Vaš strah, pred katerim v bojni pričiakuje svoj poraz.

A mi bomo vztrajali, in to tudi hočemo, pa če je to prav komu ali pa ne. Naša podružnica mora biti močna in velika, tako velika kot so Vaše oči pred našo organizacijo.

Tovarišem pa kličemo: le naprej brez bojazni, ter se udeležite zborovanj tako polnoštevilno, kot ste to storili v nedeljo 23. t. m., kjer smo tukajšnji rudarji sledili izvajanjem govornikov z velikim zanimanjem in navdušenjem, ter se razgovarjali o naših potrebah.

Tovarišema predsedniku centrale tov. Fr. Prežljaku in strok. tajniku se zahvaljujemo za njihova izvajanja, želeli bi, da nas še večkrat obiščeta!

Sladki vrh

Začeli so se dolgi jesenski večeri in vas zato pozivamo vse tovariše in tovarišice naše krajevne organizacije, da pridno posežete po knjigah, katerih imamo v čikalnici okoli 300 komadov na razpolago. Gotovo bo našel vsak nekaj knjig, ki mu bodo všeč in bo obenem še imel priliko, da se malo izobrazi in razširi svoje obzorje. Dobra knjiga je najzvestejši prijatelj zavednega delavca, ker ga kulturno dvigne in mu daje tudi možnost, da se usposobi za boj za svoje stanovske pravice. Javite se zato v čim večjem številu in čim česče pri tovarišu zaupniku.

Breznica

Dovoli prijatelj, da ti zastavim vprašanje: Ali si član ali organiziran, »Sem!« boš dejal: »Saj plačujem članarino redno.« Drugi bo dejal: »Seveda sem — članarino imam poravnano že do konca leta.« Toda prijatelj skoraj bi ti lahko odgovoril, da nisi, kajti nikoli ni in ne bo pravi član tisti, ki misli, da je že zaveden član in zaveden delavec, če plačuje članarino redno. S tem boš kvečjemu ustregel našemu tov. blagajniku. Ne boš pa zadostil niti samemu sebi niti organizaciji, toliko manj pa še skupnemu pokretu in blaginji delavstva. Misliš si, da je odbor tu, ta naj dela, saj smo ga vendar zato izvolili. Da, drugi naj stojijo na špiči, drugi naj se zanimajo kdaj bodo redukcije in da jaz ne bom prizadet, kdaj sprejemi, da mi spravijo še katerega od »žlahte« noter, ali nam bodo naši »gospodje odborniki« priborili večje plače ali ne. Če uspeha ni, praviš: »Saj so brez moči in delajo kar hočejo.« Da brez moči. Prav si dejal. Kajti organizacija si ti. Koliko sto in stokrat si že bral in slišal to besedo. Pa vendar ne vem, če si si jo kdaj vtisnil v srce in dušo in jo dobro premislil. Kaj pomaga vojaku če zmerja nasprotnika iz okopa z vsemogočimi priimki živalskega izvora, ko pa ta pokaže puško, se potuhne kot miš in se »drži nazaj«.

Slovenski delavec! Tvoje znanje je tvoje orožje. Tvoje delo ni samo v tovarni, ampak tudi izven nje v organizaciji skupno z združenimi tovariši. To je pravzaprav ono nadurno delo, ki ti bo prineslo mnogo obresti.

Katoliški delavec! Sv. Avguštin je dejal: »Moli in delaj!« Moli v tovarni, moli doma, delaj v tovarni, delaj doma v organizaciji. Geslo ti naj bo: Ne kar mora, ampak kar more, to delovec storiti je dolžan.

PS. Človeku ni dobro biti samemu, je dejal naš agilni tov. Anderle Jožef, brat našega znanega delavca in borca tov. Korla, in stopil v zakonsko zvezo z Korešec Marijo. Vsi tvoji tovariši ti kličemo: Bodi srečen v novem življenju, bodi pa še za naprej naš in odločen bорец in zagovornik združenega krščanskega delavstva kakor si bil dosedaj.

Podružnica Zveze združenih delavcev v Murski Soboti, bo imela v nedeljo, dne 30. okt. t. l. ob 11. uri dopoldne v organizacijskih prostorih v Delavskem domu v Murski Soboti, svoj občni zbor.

Za vse člane je občni zbor obvezan. Vabimo vse ročno delavstvo od blizu in daleč, da se tudi ono udeleži tega zbora, čeprav še niso člani ZZZ. Prisostvoval bo tudi zastopnik centrale iz Ljubljane.

DROBNE DOMAČE

300 kg železa padlo delavcu na nogo. V skladišču mariborske carinarnice je padlo 300 kg železa delavcu Antonu Berliču na nogo in mu jo je zdrobilo. Berliča je prepeljal rešilni oddelek v bolnico.

Avtomobil podrl 12 letnega fantka. Na križišču ceste proti Bežigradu in Lubečni pri Celju je dohitel tovorni avto opekarne Sodin 12 letnega Avgušтина Jurčak. Fantka je avto podrl in je obležal nezavesten s hudimi poškodbami.

Zidarju odnesel 3500 din prihrankov. Mariborski policiji je javil zidar Ivan Spindler, da mu je odnesel tat vse njegove prihranke 3500 din. Denar je imel skrit v stiskalnici v pločevinasti škatli. Škatlo je našel na svojem mestu, a namesto denarja listek, na katerem je bilo na katerem je bilo napisano, naj terja Spindler denar od matere svojega bivšega hlapca Martina Vauhnika. Spindler zaradi tega sumi, da mu je odnesel denar Martin Vauhnik, ki je svoj čas pri njem služil ter so mu bile domače razmere dobro znane.

Ranjena divja kura se je zatekla v bolnišnico. Zadnji nedeljo popoldne je priletela skozi okno kirurškega oddelka mariborske splošne bolnišnice ranjena divja kura. Nekje na Pohorju jo je nekdo obstrelil, nakar se je prestrašena dvignila v zrak in se je zatekla kar v bolnišnico ravno na pravi oddelek, kjer so jo obdržali.

Ne pušči v postelji! V Ljubljani na Karlovski cesti je stanoval občinski podpiranec Mihael Bartol. Zjutraj je kadil v postelji cigareto, s katero je zanetil posteljo. V sobi je nastal ogenj. Bartol si ni mogel prav pomagati, ker je brez desne roke in se je hudo opeknel po telesu. Smrti pa mu niso prizadejale opeklene, ampak je podlegel po prepeljavi v bolnišnico posledicam vdihavanja strupenih plinov, kateri so se razvijali pri požaru in so oslabili Bartolova pljuča in srce.

Huda nesreča pri kuhanju žganja. V vasi Bečice pri Slavonskem brodu so v hiši mlinarja Aladovića kuhali žganje. Ob tej priliki so se tam zbrali številni sosedi. Naenkrat je eksplodiral kotel in vroča tekočina se je razlila po osemih osebah. Šestletni vnuk mlinarja je bil tako opečen, da je kmalu nato umrl. Neki drugi se bori s smrtjo. Šest oseb pa je hudo poškodovanih.

Divji lovci. V lovskem revirju Antona Berahiča pri Račah so našli celo vrsto zajčjih zank, ki so jih nastavili divji lovci. Orožniki so aretirali nekega posestnikovega sina, ki je priznal, da je zanke nastavil. Izdal je tudi več tovarišev.

Na motornih vlakih, ki obratujejo na ozkotirni progi Sarajevo — Dubrovnik nameravajo uvesti tretji razred. Motorni vlaki samo drugega razreda imajo namreč premalo potnikov.

Brezposelnost je začela v Mariboru naraščati, ker so se začeli vračati sezonski delavci iz Nemčije. Pravijo, da si kljub težkemu delu niso mogli nič prihraniti. Na borzi je prijavljenih že 1656 brezposelnih.

Več železniških nesreč se je pripetilo na Hrvaškem in v Bosni. Na kolodvoru Zagreb-Sava sta trčila brzotovorni in premikalni vlak. Škoda je precejšnja, vendar človeških žrtev ni bilo. — Pri Rogatici v Bosni se je na strmim sponu železniške proge odtrgalo pri tovrnem vlaku pet vagonov s pomožno lokomotivo. Lokomotiva in ena cisterna je padla v reko Račico. Železniško osebje se je rešilo. — Blizu Pazarića pa so razbojniki zatrpali progo s kamenjem, da bi brzovlak izzulil, nakar bi izropali potnike. Barikade na progi je pravočasno opazil strojevodja tovrnega vlaka, ki je vozil pred brzim vlakom, s čemer razbojniki niso računali.

Ruski konstruktor letal Sikorski, ki se je mudil dva dni v naši državi, je zopet zapustil Belgrad in odletel v Italijo. Ko so ga vprašali, kaj on misli o letalskih silah posameznih držav je dejal, da je Nemčija v toliki meri izpopolnila svojo letalsko proizvodnjo, da je v tem ne more doseči nobena druga demokratska država, pa čeprav imajo slednje mnogo več denarja in izobilje potrebnih surovin. Nemške tovarne morejo izdelati letno 5.000 letal in okrog 14.000 letalskih motorjev. Po njegovem mnenju je v tem dejstvu ključ za rešitev uganke zakaj sta Anglija in Francija morali kloniti v Münchnu pred Nemčijo. Svojo izjavo je Sikorski zaključil z besedami, da so bila spet letala tista, ki sta z njimi Chamberlain in Daladier prenašala svoje mirovne poslanice, da se je mir sklenil tik pred izbruhom svetovne vojne.

Ne bodo rešili delavstva tisti, ki rijejo kakor krt pod zemljo.

Proti takim vstajamo mi, da jim prinesemo sonca.

Zapisana pravica

POKOJNINSKO ZAVAROVANJE DELAVCEV

Pred letom dni se je pričelo pri OUZD izvajati obvezno zavarovanje delavcev za primer onemoglosti, starosti in smrti. S tem so bile gospodarsko najšibkejšemu sloju preskrbljene najskromnejše onemoglostne, starostne in otroške pokojnine ter vdovske podpore. Vplačila za to panogo zavarovanja so nizka, ker znaša skupni prispevek delodajalca in delojemalca samo 3% zavarovane mezde. Pri pokojninskem zavarovanju zasebnih nameščencev je predpisan 12% prispevek za vse mezdne razrede, rudarske bratovske skladnice pa pobirajo celo 14% od kategorijskega zasluzka, zato je delavsko pokojninsko zavarovanje najnižje in najcenejše v državi. Naravno, da so tudi podpore oziroma rente temu primerno nizke.

Pred potekom 10 let znaša pokojnina ali invalidnina komaj eno četrtino, z izpolnjenim 10 letnim vplačevanjem pa samo okroglo eno tretjino delavskega zasluzka. Ni veliko — malo je — in če pomislimo, da pred dobrim letom še ni bilo nič preskrbljeno za delavca, je vendar le nekaj. V mesecu januarju tega leta je bil v »Službenem listu« št. 5 od 15. jan. 1938 objavljen pravilnik o prostovoljnem višjem zavarovanju delavcev za onemoglost, starost in smrt. Na podlagi tega pravilnika je dana možnost, da prijavijo delodajalci svoje delavce v to prostovoljno višje zavarovanje. Te ugodnosti se bo gotovo posluževal marsikateri, zlasti pa ona podjetja, ki so znana po svojem socialnem čutu, saj imajo ponekod že sedaj sami posebne podporne in pokojninske sklade za svoje delavce. Gotovo pa tudi mestne občine te ugodne prilike ne bodo zamudile.

SONCE IN SENCE DOMA IN DRUGOD

Doma

O gradnjah novih železnic

Od leta 1935 pa do danes so bile zgrajene v naši državi naslednje železniške proge: Veleš—Štip 85 km, Priština—Peč 82 km, Belgrad—Pančevo 21 km, Koprivnica—Varaždin 42 km, Bileče—Nikšić 71 km.

Trenutno se grade naslednje železniške proge: Kuršumlija—Priština 68 km, Bihać—Knin 112 km, St. Janž—Sevnica 12 km, Požarevac—Kučevo 62 km, Ustiplača—Foča 42 km.

Gradi se torej trenutno 1296 km novih železniških prog za skupno svoto 950 milijonov din. Tudi iz novega 4 milijardnega posojila za javna dela bo veliko denarja porabljenega za gradbo železnic.

Na grobu kardinala Missie

Ob 100 letnici rojstva bivšega ljubljanskega knežškofa in goriškega kardinala Missie so zastopniki duhovnikov ljubljanske škofije z prevz. g. škofom dr. Rožmanom dne 19. oktobra poročali na njegov grob na Sv. goro pri Gorici.

Pogreb kneza Arsena

Krsto s posmrtnimi ostanki blagopokojnega kneza Arsena Karadjordjevića so pripeljali iz Pariza čez Rakek v domovino. V nedeljo so spustili krsto v spremstvu svečnikov in članov kraljevskega doma v kripto cerkve na Oplencu. V pogrebnem sprevodu so bili vsi člani vlade z dr. Stojadinovićem na čelu, ves diplomatski zbor ter poveljniki divizij in poveljniki konjeničkih polkov iz vojne 1912, 1913. Špalir so tvorili oddelki konjeničkih polkov in kraljeve garde. Ko so krsto polagali v kripto je baterija oddala 21 strelav. Vojni minister je izdal proglas na vojsko v katerem proslavlja junaštvo umrlega kneza.

Volilno gibanje

Priprave za predstoječe volitve v narodno skupščino se nadaljujejo. JRZ sestavlja svojo kandidatno listo. Na nedeljskem zborovanju odborov krajevnih organizacij JRZ iz celjskega okraja so postavili zahtevo, da naj kandidira v celjskem okraju voditelj Slovencev dr. Korosec, ker ga hoče tamkajšnje ljudstvo imeti za svojega poslanca.

Na drugi listi, katere nosilec bo dr. Maček bodo zastopani vsi mogoči programi, stranke in stranke. Hrvaški federalisti bodo kandidirali skupaj z JNS-arskimi centralisti, breznarodnimi marksisti in kršćanskimi socialisti. Podpirali bodo to listo tudi framacioni, seveda le od strani. Zaradi te volilne kupčije je zavladalo v krogih opozicijskih skupin veliko razburjenje. Ugledni JNS-arji izstopajo iz svoje stranke, ker nečejo glasovati z federalisti in socialisti, pristaši teh jim pa zopet odpovedujejo pokorščino, ker nečejo glasovati za generala Živkovića. Tretjo listo bodo postavili Ljotičevci, ki pa seveda predstavljajo le drobtinico.

Drugod

Češkoslovaška

Borba za novo slovaško-madžarsko in rusinsko-madžarsko mejo še ni končana in so v njo zopet morale poseči velesile. Madžari so se zatekli k Poljakom, da jim pomagajo doseči zaželjene cilje, namreč priključitev Slovaške in vse Podkarpatske Rusije. Pri Poljakihi so imeli srečo in se je poljski zunanji minister Beck izpostavil za madžarske težnje, ko je potoval k rumunskemu kralju in ga hotel pridobiti zato, da Rumunija dovoli razkosanje rusinske dežele in bi tako Madžarska in Poljska prišli do skupnih meja. Nemčija Madžarom in Poljakom ni naklonjena in tako so ti načrti spodleteli. Na pobudo

Nemčije se bodo sedaj pogajanja nadaljevala in bodo meje med CSR in Madžarsko določili po narodnostnem načelu. Podrli se je s tem poljski načrt o skovanju poljsko-madžarsko-romunskega bloka, ki bi bil branil Sovjetom dostop v Evropo. Nemčiji pa napredovanje proti vzhodu. Nemčija si je ohranila pot proti vzhodu. Odkar so Rusini ustanovili svojo lastno samoupravno državo se polasča vseh rusinskih rodoljubov novo upanje, da si bodo tamkaj ustanovili majhen lastni dom, ki bo postal žirališče vsega rusinskega narodnega gibanja okrog katerega bo sčasoma nastala velika ukrajinska država v kateri se bodo zbrali Ukrajinci na Poljskem, po številu 7 milijonov in Ukrajinci v Sovjetski Rusiji po številu 30 milijonov. Ukrajinci veliko pričakujejo tudi od svojih izseljencev v Ameriki, ki so se izjavili, da so pripravljeni nuditi domačinom denarno pomoč, če bi bilo potrebno. Največ pa Ukrajinci računajo na pomoč Nemčije. Nemci so organizirali veliko propagando med Ukrajinci v Sovjetski Rusiji in od nje pričakujejo bližnjih uspehov.

V Španiji

Italija se je odločila, da pokliče svojo prostovoljno iz Francove armade. Odšlo jih je že 10.000. Prihodnji teden bo odpoklicala tudi ostale čete, zlasti topništvo in tehnične čete, ki so edine še kakor je bila pehota. Italija je to storila, da bi Anglija priznala zasedbo Abesinije in uveljavila sporazum, ki ga je poletni sklenila z Italijo. Državljanska vojna v Španiji se torej bliža koncu.

Litva

Poljski tisk je kakor na povelje začel napadati litvansko vlado ter ji očitati, da zatira poljske manjšine. V poluradnem časopisu je vse polno groženj, da si Poljska ne bo pustila dopasti, da bi Litva terorizirala poljske manjšine, in da bo storila potrebne ukrepe, da preganjanja nehajo. Zastopniki poljske manjšine v Litvi so poslali v Varšavo dolgo spomenico, v kateri se pritožujejo nad svojim položajem in zahtevajo nujno pomoč od Poljske.

Značilno je, da je skoraj istočasno začela razvijati silno delavnost tudi nemška narodna manjšina, ki se je v Klaipėdi (Memelju) zbrala ter po svojih zastopnikih sprejela sklep, da mora litvanska vlada takoj vrniti memeljskemu ozemlju samoupravo.

Palestina

Državljanska vojna traja dalje in so bili zadnji dnevi zelo krvavi. Arabci so vdrli v Jeruzalem v staro mesto in tam precej divjali. Angleške čete so Jeruzalem končno popolnoma zasedle in hočejo z odločno roko napraviti konec prelivanju krvi med Judi in Arabci.

Na daljnem vzhodu

Japonci so dosegli v zadnjem času velike uspehe. Napadli so Kitajce z južne strani navzgor ter z bliskovito naglico prodrli do milijonskega mesta Kanton in ga zasedli. Kanton je prestolnica južne Kitajske. Kitajcem je sedaj vsak dovoz orožja iz tujine onemogočen. Na srednjem Kitajskem so Japonci z veliko naglico prodrli do prestolnice Hankov in jo tudi zavzeli. Kitajci so mesto že preje izpraznili in velik del stavb razstrelili in zažgali. Kitajska armada je popolnoma razkrojena in beži na vse strani. V Kantonu so izvršili Kitajci pred svojim odstopom strahotna razstreljevanja, tako da je velik del mesta popolnoma razdejan. Kar pa je še ostalo bo uničil požar, ki divja po mestu. Japonci so našli v mestu več tisoč mrtvih kitajskih vojakov in zaplenili veliko količino vojnega materijala.

BELEŽKE

JUGOSLOVEN PODUČUJE SLOVENŠČINO

Te dni smo prejeli dopisnico s poštnim žigom iz Maribora, na kateri piše neki naš »simpatizer« sledeče:

Uredništvu »Slov. delavca«, Ljubljana

23. okt. 1938.

Ker ste tako silno slovenoborski pa se poslužujte vsaj slovenskih besed. Mar ne veste kako se reče po slovensko jud, linija, grupa itd. Mar Vam smrdijo besede žid, črta, skupina itd. Ker bi s temi ne zidali nemškega mostu preko Slovenije do Jadrana. Vsaka nepotrebna tuja spakendranka je toliko kot nov vzboj z lopato za grob kamor nas hočejo položiti naši »prijatelji« od severa in juga oz. jugozahoda.

Slovenec i Jugosloven

Brezimenskemu dopisniku smo za njegov nauk zelo hvaležni. Prosimo ga pa, naj nam oprost, da do danes nismo vedeli, da je beseda Jud germanskega porekla, Žid pa jugoslovanskega in da se pišejo Judi in Židje z malo začetno črko, ker ne pripadajo našemu plemenu. Za to bomo v bodoče mesto Judov pisali žide, mesto Juda iškarkjota pa žida iškarkjota, ki je bil doma iz pokrajine žideje. Tudi besedo linija ne bomo uporabljali in v bodoče pisali mesto tramvajske linije, tramvajska črta. Glede grup pa bomo predlagali, da se švabski izraz letalskih grup spremeni v avijonske skupine. Kot slovenoborci pa našo slovensko zemljo ne bomo ne štilali in tudi ne vbadali, temveč raje prekopal in dobro pognojili, da ne bodo na njej rasli Slovenci — i — Jugoslovenci na eni dopisnici.

OD DRUGIH ŽIVI

Prelitali smo zadnji številko »Proboja«. Radi bi videli, s čim bo prebil. Pa smo ugotovili, da je dve tretjini tega lista zbirka drugih časopisov. To je prav prijetno za lenuhe. Mesto bi sam mislil, kaj boš napisal, pa greš in vzameš kar cele članke iz drugih časopisov, pa morda zato kot vrstičar prejmeš plačilo za pokradeno blago. — Zadnji »Proboj« je tako pobral cel članek iz »Nova Riječ«, cel članek iz »Gorenjca«, cel članek iz »Slovenskega delavca«, malo iz »Nezavisnosti«, »Slovenskega gospodarja«, »Slovenca«, »Učiteljskega tovariša«, »Kočevskega Slovence« itd. — Gospod urednik »Proboja« Vaš list je res original po tem, da nima nič svojega, ampak je v njem samo tuje blago. Po zakonu o avtorskem pravu bi se nikakor ne smeli šopiriti samo s tujim blagom. No, pa naš list Vam še oprost. Če je nekje duhovna revščina tako velika, kot je pri Proboju, že sme upati na miloščino bogatejših. Snejte jo in živite od nje z bralci vred.

MARKSISTIČNO PRIZNANJE DUHOVŠČINI

»Delavska politika« je nabrekla svojo rdečo golšo in nas zmerja zaradi našega reelnega stališča do vrednot panslavizma in do tistih, ki bi ga radi izrabili za svoje boljševiske namene. Pri tem pa se ji je v razburjanju očividno zaletelo in priznava mnogim slovenskim duhovnikom, da so bili vodilni v borbi za narodnost doma in za vzajemnost med Slovani. Tako našteva Matija Majerja, Andreja Einspillerja, Davorina Terstenjaka, Simona Gregorčiča. — »Delavska politika« in njenemu internacionalizmu priručna hvala za ta skok iz vsakdanjega žargona, ko za duhovnika nima drugega ko psovko, proti nacionalizmu pa staro Marksovo geslo: proletarci vseh dežel, združite se. V tem pa ni nič o slovanstvu, še manj o vseslovanstvu in še manj o slovenstvu. — Bralci »Delavske politike« bodo tako morda vendar začeli sprevideti, da je narodnost pozitivna vrednota in da so duhovniki dobri ljudje, ker se tako odlično zanjo bore, da jih celo »Del. pol.« pohvali.

VOLILNA GODLA

Ne volilnega golaža to pot ne bo. Zdi se, da tisti, ki bo zmagal nič ne mara o tem slišati. Zmagal bo lahko brez njegove. Volilno godlo pa že imamo: Kramerja, Puclja, Mačka, Živkovića, Perkota, Stanovnika, Vidmarja v enem loncu in pod eno pokrovko! V loncu vse vre in nevarnost je, da ga raznese mešanica integralnega jugoslovanstva, ekskluzivnega slovenstva, Marksovega internacionalizma, planinskega hrvatizma, krščanskega socialističnega demokratizma, JNS fašizma in terorizma, socialističnega pacifizma in Živkovićevega militarizma. V piskru godla vroča vre, sam bogsigavedi, kako malo užitna je.

Sestanki in zborovanja.

V NEDELJO, DNE 30. OKTOBRA:

PTUJ: članski sestanek ob 9 dopoldne v gostilni Antolici.

MURSKA SOBOTA: občni zbor ob 11 dopoldne v Zadržni dvorani v Delavskem domu.

JESENICE: članski sestanek ob 1/10 dopoldne v veliki dvorani Krekovega doma.

PO SVETU

Usoda čeških marksistov. Komunistična stranka na Češkem je sklenila, da se sama razide, ker je bilo pričakovati, da bo tudi praška vlada po slovaškem zgledu prepovedala boljševisko stranko, kar se je tudi zgodilo. Češka socialdemokratska stranka je objavila svoj sklep, da izstopi iz druge internacionale. Tudi marksistične strokovne organizacije, ki so bile do sedaj včlanjene v amsterdamski internacionali, so izjavile, da izstopajo iz te zveze in da so pripravljene na strokovnem področju združiti se s katoliškimi, narodnimi in agrarnimi strokovnimi organizacijami. Radi prepovedi komunistične stranke je v Pragi interveniral sovjetski poslanik, ali brez uspeha.

Arabci korakajo na Aden. Čete iz arabske države Jemen na južnozpadnem delu arabskega polotoka so začele korakati proti Adenu in so v zaledju Adena že zasedle mesto Sabua, ki leži že v interesnem ozemlju Anglije. Angleške čete se Arabcem niso zoperstavljale. Samo nekaj angleških letal se je dvignilo v zrak, da ugotovijo dejanski položaj, ki je nastal z arabskim vdorom. Mesto Sabua leži na vojaško zelo pomembnem kraju, odkoder je mogoče nadzorovati obsežne pokrajine Arabije, tudi tiste, ki spadajo v državo Ibn Sauda. Sultan Ibn Saud je sporočil angleškim oblastem, da v ničemer ni v zvezi s temi dogodki, da so v angleško ozemlje vdrla razna arabska plemena na svojo pest in da on na vsak način želi ostati z Anglijo v najboljših odnosih.

Bolniško letalo zgrozilo. Blizu norveško-švedske meje v najbolj južnem delu Laponske se je v nedeljo popoldne zgodila huda nesreča. V švedskem bolniškem letalu se je vozilo več ljudi poleg dveh mož posadke. Pri nesreči se je letalo razbilo, ubita pa sta dva moža posadke in trije potniki. Letalo je bilo ambulančno letalo v službi švedskega Rdečega križa.

CSR odpovedala pakt s Sovjeti. CSR poslanik v Moskvi je izročil namestniku sovjetskega komisarja za zunanje zadeve noto češkoslovaške vlade s katero odpoveduje pakt o vzajemni pomoči, sklenjeni 16. maja 1935 med Češkoslovaško in Sovjetsko Rusijo. V noti poudarja CSR vlada spremembo političnih in teritorialnih razmer sili CSR, da se odpove svoji dosežani organizaciji v zunanji politiki. Kakor izgleda, bo pakt s Sovjeti odpovedala tudi Francija.

Spopad na Češko-nemški meji. Na novi Češko-nemški meji je prišlo do spopada med Čehi in obmejnimi Nemškimi četami, pri katerem je bilo na češki strani 5 mrtvih, na nemški strani pa samo eden lažje ranjen. Takoj nato se je sestala Nemško-češka komisija, ki bo krivavi spopad preiskala in določila odgovornost zanj.

Tramvajska nesreča. V Milanu je prišlo do trčenja dveh tramvajev, ki sta bila polna delavcev. Nesreča je zahtevala okrog 50 ranjenih in enega mrtvega. Oba tramvaja sta popolnoma razbita.

Profesor Šmit aretiran. Sovjetske oblasti so zaprle slavnega polarnega raziskovalca Šmita zaradi nemarnosti v opravljanju oddelka za polarno raziskovanje. Vest je zbudila veliko pozornost, ker je Šmit znan iz ekspedicije, ki je preteklo leto rešila Papanina in njegove tovariše z ledenih plošč, ki so se začele tajati.

Kemal paša, predsednik turške države je nevarno zbolel in je nekaj časa bil v življenjski nevarnosti. Njegovo stanje se je sedaj izboljšalo in upajo zdravniki, da ga bodo rešili.

Vihar nad Japonsko. Nad Tokijem je divjal velik tajfun; ki je napravil ogromno škodo. Ves promet v mestu je ukinjen in je voda poplavlja podzemlja 10.000 hiš. Policija je objavila seznam žrtev tajfuna. Smrt je našlo okoli 450 oseb, čez 500 pa je ranjenih. Okrog 35.000 oseb je ostalo brez strehe.

Profesor Beneš. Bivši predsednik CSR dr. Beneš, ki ga je njegova hišna služnica sedaj imenovala vedno le »Ekselencija«, se sedaj daje nazivati le »gospod profesor«. Odpotoval je v London, kjer namerava ostati nekaj časa, nakar bo odšel v Ameriko.

Velik škandal so odkrili v vodstvu maršilske policije. Preiskava, ki so jo uvedli, je ugotovila, da so nekateri višji uradniki in njim dodeljeni uslužbenci bili v dogovoru z nekaj najbolj znanimi tatovi in žeparji, ter dobivali od vsake tatvine določeno provizijo za kar je policija zatislila eno ali drugo oko.

Sovjetski poslanik v Ameriki Trojanovski, ki so ga pred časom poklicali v Moskvu se ne bo več vrnil na svoje službeno mesto, ker so ga prijeli in za pri.

List izdaja za konzorcij: Preželj Francé, Ljubljana. — Urejuje: Križman Andrej, Tunjice. — Za uredništvo odgovarja: Pirih Milko, Ljubljana. — Za Misijsko tiskarno: Al Trontelj, Groblje.